

ივერია

გაზეთის ღირსება:

თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შუბრი.

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტელეფონი.
გაზეთის დასაბარებლად
და განცხადებების დასაბუჯად
უნდა მიმართონ რედაქციას და წერა-ტიპოგ.
გამაგრ. საზოგადოების კანცელარიაში.
ფასი განცხადების:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე
16 კაპ., მეორეზე—8 კაპ.

„ივერია“ ტელეფონი № 227

პირველ აგვისტოდან წლის დასრულებამდე გას. „ივერია“
ჭირს 5 მან. 50 კაპ.

სასწავლებელი გეორგი ხარიშხია ს. კ. ბ. ჯორჯიძის

სასწავლებელი შესდგება სმინის მისამზადებელ და ორის პროცენტისა და სრულყოფილი (სადამოს) კლასები როგორც ახალგაზრდებისა, ისე გინაზისა, რელიჯი და სხვა სასწავლებლების ეგვალ კლასის მოსწავლეთათვის.

მისაღები გეგმები იწყება 20 აგვისტოდან, ხოლო სწავლა—პირველ სექტემბრიდან.

რედაქციისაგან
გაცნობეთ იმ ხელის-ძიძივერეთ, რომელიც მარხან პირველ ინფორმაციას მთლიან წლით გამოიწვიეს და თუ მინი წარმოადგინეს, რომ გაზეთი მოეწონათ ამ აგვისტოს დასრულებამდე ეტყვიანად გასწვიოს, თუმცა უნდა დაუმტონ კიდევ 3 მან. 33 კაპ.

ქუთაისის სათავად-ანხაურთა სკოლა.
აგვისტოს 26, 27 და 28 რიცხვებში მოხდება მისაღები ეგზამენები.

ფელეტონი

პროფესორ ტომას ბაქსლის პ. პ. ბიბისი ვიოლინოსტრუქტორის შესახებ.
როგორც ვიცით, დარჩინიზის უმწვერვალესმა მომხრეებმა მისი თეორია ევოლიუციის შეფარდეს და მოამბრეს ზნეობასა, სოციალიზმისა, სარწმუნოებაში და სხვ. მაგალითად, ისინი სხვათა შორის, ამტკიცებენ, რომ თუ ცხოველები და მცენარეები „შენების“ შერჩების ძალით და არხეობისათვის ბრძოლის გამო თანდათან უმჯობესდებიან, მაშასადამე, ადამიანიც, ძალი უნებურად, სისრულის მისაღწევად იმეცა სწავლელთა უნდა მიმართოს. გეტყვით, ამ თავგადასავლელ დამცველ დარჩინის თეორიისას, არ მოსწონს ასეთი დატკობება ამ შენისაშვილის თეორიისა.
გეტყვით ამბობს: მართალია, თავის დროზედ არხეობისათვის ბრძოლა ადამიანს მიღობსა და გუფიცავს; მსუცურ მდგომარეობაში ადამიანს გამარჯვება, რასაკერძოცა, განსა-

სლანუხის ზურგის რჩევის სიკმის მწარმოებელი ამოქაქეს.
დამტკიცებულ იქნენ თანამდებობაზედ, ტელეფონის გუბერნიის თავად-ანხაურთა არხეობის თანხმად, მისრის წინამძღობად: ტელეფონის—გუბერნალ-მაიორი სავინაშვილი; გორის—ზორუჩია თავ. ბაგრატიონ-დავითაშვილი; თელავის—გუბერნალ-მაიორი თავად მაცაშვილი; ბორჯომის—კანაქანი თავ. ახახი; დუბა-ანხაურთა დეპუტატად: ტელეფონის მისრის—სტატკეი სოკეტნიკი თელაველი; გორის—გოლაქვი რეგისტრატორი თავ. თანხან-მოურავი; თელავის—მაიორი თავ. ჯაფარიძე სელსადის—ზორუჩია თავ. ანდრონიკაშვილი; დუშეთის—გოლაქვი სოკეტნიკი გვერდინიშვილი; ბორჯომის—გუბერნალ-მაიორი მანუჩი; თავად ახანურთა კრებს მდებარე—გოლაქვი სერგეტნიკი ალანაშვილი.
გადაყენილ იქნა ახსოვნიანი ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორის ზედამხედველი კასიდი კვირიკაშვილი—გუბერნიის ფოსტა-ტელეგრაფის განყოფილების ზედამხედველი.
დათხოვნილ იქნა აკადემიკოსის გამო ტელეფონის სასწავლო ზედამხედველის მოსაქვე სიმონ თურული.

ახალი ამბავი

ზინავან საქმეა მინისტრის ბრძანებით, ბეთიან ლენა მთელს კავკასიაში საქონელი უნდა გაინჯონ. ტელეფონის და ქუთაისის გუბერნიებში და დალესტანში ბეთიანებს უკვე გაუსრულებთ საქონელი და თვი-

კესის მიხედვით თანდათან სუსტდება იმისა გავლენა, თუ რამდენად მაღლა სდგას ცივილიზაცია. ეხლა განვითარებულ კაცს ამ ხარისხამდე მივალა, რომ ყველა ამ პირუტყვულ გარნობას ზოგადი უყურებს. სწორედ რომ ითქვას, ამ შეგნებამდის ზნეობად განვითარებული ადამიანი მივიდა. ეტაკს სურს ადამიანი ცხოვრების გონივრულის წესებით აღჭურვილ; ის გვიმარტავ-გვიხსნის, რომელი საქციელია ზნეობიანი და რისთვის, რა გინდ აზრის სხვადასხვა გვარობა მსუფვედეს სწავლელთა შორის, მინც საზოგადოდ მიღებული უნდა ჩითავილის რაიმე არსებობისათვის ბრძოლის საშუალება იმ გონივრულ ეტიკის მოძღვრებას არ შეესაბამება, რადან იგი უზღოლესის სიკეთის იდელებს შეიცავს და თხოვლობს, რომ კაცის ნებაყოფლობა იმის ბრძანება-სწავლის ემორჩილებოდეს. ამოღონ ეს მოძღვრება ავალს ადამიანი უყვარველი ურთიერთი, ბორბტის წილ კეთილი მიგონა და ეროვნება წამების განურჩევლად ერთმანეთს მოამყავლებს და იფურცებს. ამ ზნეობრივ განვითარებას თან მოჰყვება შედეგად გა-

სი მოხსენება წარუდგინათ კავკასიის სამეურნალო ოლქის მმართველობაში. ეს მოხსენებანი დაბეჭდილი იქნება და უმჯელოა, მრავალსაყურადღებო ცნობებს წარმოადგენს.
დღეს, 20 აგვისტოს, ქალაქის გამგეობის დარბაზში დანიშნულია კრება სახლების დამფასებელ კომისიისა. კრებამდე მიწვეულნი არიან ახლად არჩეულნი დამფასებლები, რომელთაც გამოეცხადება წესი და დამოკიდებულება მისრის და აგრეთვე შესდგება ცალ-ცალკე დასები დამფასებლებისა.

ორშაბათს, 18 აგვისტოს, ქალაქის გამგეობას კრება ჰქონდა, რომელზედაც მიწვეულნი იყვნენ აგრეთვე ქალაქის საბჭოს მკურნალები. კრებამ გადაწყვიტა მოსკოვის საერთაშორისო კრებიდან ტელეფონში ჩამომხველ მკურნალებს გაუმართოს ვაზში ორატალიაში, თამაშისთვის ბაღში. გარდაწყვეტილია აგრეთვე პატისკემ სტუმრებს გაეცნონ ჩვენებური მუსიკა, სინდერა და ამაყა.

გუშინ, 19 აგვისტოს, ამიერკავკასიის რეინის გზის სახელმწიფო დათავლები პეტერბურგიდან ახლად ჩამოსულმა ინჟინერმა და მ. როსკომ. ბანი დაბროფსკი წერია სახელმწიფო რეინის გზათა მთავარ მმართველობისა და თხოვან ჩამოვიდა ყარსის რეინის გზაზედ მუშაობის დასათავილებლად.

მთავრობას განზრახვა აქვს ჩვენშიც შემოიღოს 1879 წელს 3 ივნისის დადგენილი კანონი შესა-

მარჯვება, არა იმიტო, რომელიც მტად შეწყვეტილი არიან გარემოებისთან, არამედ იმიტო, რომელიც ზნეობრივად უკეთესის ცხოვრების პირობა-გარემოებისთან არიან შეწყვილებილი.
როგორც ზევითა ვთქვი, ცხოვრებაში უმაღლესის ზნეობრივის იდელებით ზღმმდენად სულ სხვა გვარს მოქმედებს იწყებს და ეს მოქმედება უწინამდებარე იმ საშუალებათა, რომელთაც არსებობისათვის ბრძოლის დროს მზარობენ. შეუბრალდებლად თავისი „მე“ სწავლელთა მოყვების მაგერ ეს ზნეობის კანონი თავშეკავების ავალს კაცს და თხოვლობს ყველასაგან, ვინც კი საზოგადოებაში სიმდიდრე ფუფუნებით სარგებლობს, არ დაიფურცოს თავიანი მოვალეობა იმ საზოგადოებაში წინაშე, რომელიც თავისი მფარველობა-საკეთილი გავლენით, კულტურის კაცის პირუტყვულ სიკეთესთან შედარებით, იმის სიკეთეს ხლეს ფასს სდებს.
ამ მარტივ მოსაზრებათა უყურადღებოდ დატოვების გამო ზოგიერთი იმ საზოგადოების მიმართ პიროვნების მოვალეობას იფუჭებენ. ესენი

ხებ იმისა, რომ კირიანი საქონელი დაიხიოს. შინაგან საქმეთა სამინისტროს გადაწყვეტილი დახილული კირიან საქონლის პატრონის მისცეს ხოლომე იმდენი ფული, რამდენადც ელრიება დახიული საქონელი. მაშინ, რაღა თქმა უნდა, საქონლის პატრონი არ დაშალავს, თუ ვინც კონაბა იმის საქონელს კირიან გაუწდა. ამასთანვე ისიც უნდა მოვინებინოთ, რომ მიწვეულ ხანში კირიან საქონელს მიიღოდ მაშინ დახილავდნენ, თუ დროზედ მისრის და ამით შესაძლებელი იქნა კირი მოისპოს. გარდა ამისა კირიან საქონელს მიიღოდ მაშინ დახილულნი, თუ საქონლის პატრონი დასთანხმდა.

ტელეფონის პირველი გინაზის მისწავლებელი ბ. ა. კუშკი დაიწყო წელი იქნა ამ გინაზის ინსპექტორად, წინამდღის ინსპექტორის ბ. პრისლკოვის ნაცულებად, რომელიც მასწავლებლად იქნა დატოვებული პირველსავე გინაზიაში.

ქალაქის უძრავ მამულების ხელ-ახლად დაფასების საქმეს პირველ სექტემბრიდან შეუდგებიან.

კავკასიაში საბეთიანო ნაწილის მმართველთა მოვალეობის შესახებ კავკასიის სასაქონლო ნაწილის გამგეობას პროექტი უკვე შემუშავდება და კავკასიის უზღოლეს მთავრობისათვის წარუდგინა, რომ ჯეროვანს ადგილს ვაჭარების დასამტკიცებლად.

17 აგვისტოს ტელეფონში ჩამოვიდნენ ექიმთა საერთაშორისო კრების წევრნი: ი. კ. კუზოვი, დ. ე. ალველი, ი. ე. გუკუცკი, ლუი-

პროფესორ ტომას ბაქსლის მოთხოვნებისა წარუდგინების კანონიერება-უკეთესის სახელით ამართლებენ. დარბაზისთვის კითხულობენ: საზოგადოების წევრთა კრებულს აქვს თუ არა უფლება, თავიანთის შერჩეული მდიანობისა და სხვა სახის საზოგადოების დასაცვლად თავისი წილი მოვალეობის აღსრულებას, ექსპლ-კი აცხადებენ, საზოგადოების შეუძლიან თუ არა თავისი წევრის ძალიანობა დაუშალოს. ჰქვინათ, რომ არსებობისათვის ბრძოლის ზნეობრივ სფეროში ისეთივე საკეთილი შედეგი ექნება, როგორც კომისიის ანუ მსოფლიო პროცესში ჰქვინათ.
სამუდამოდ უნდა შევიგნოთ, რომ საზოგადოების ზნეობრივი წინსვლა პროგრესს კოსმიკურ პროცესთან ბრძოლვად არის დამოკიდებული, ამ განხედულებას და ადამიანის ბუნების უმაღლესის იდელების დამორჩილების მოწოდებას ზოგიერთი თავხედობად მიიღებენ, მაგრამ იმედ-და მავქს ვფქობ, რომ, ძველ დროსთან შედარებით, ესლანდობა განათლების უპირატესობა თანდებია

პოლდ შრეტტერი, პროფესორი გერმან შლეზინგერი და გერმან შრეტტერი; ისინი სასტუმრო „გრანდ-ოტელ“-ში ჩამოხტნენ. 18 აგვისტოს ბორჯომს წავიდნენ და იქიდან პათუმს წავიდნენ.

17 აგვისტოს იმთ გარდა ჩამოვიდნენ: კარლოს ნამეტტერი, ეოზუფ ფენცე, კარლოს მარი ბელსო, პროფესორი ბრაუნე, კარლოს ალბერტ მელსი, ადოლფ ნოდენი, ვილჰელმ დილენგერი, ოსკარ ლევი, კარლოს ნილშანი, არჩოლ გუგენბერგი, ალფრედ კამარი და ივან პოლ-რედარი. ისინი სასტუმრო „გორიანტ“-ში ჩამოხტნენ.

დარუბანდის ქალაქის იმის შპართელობის შეამდგომლობა თვის შესახებ, რომ დარუბანდში სასოფლო-სამეურნეო სასწავლებელი იქნას დაარსებული, მთავარმართებლის კანცელარიის კავკასიაში მყოფ სამეურნეო სამინისტროს რწმუნებულისათვის წარუდგინა განსამარტებლად.

ტფილისის საფოსტო კანტორა იმვე სადგომში რჩება მომავალ თორმეტ წელიწადს, რომელშიაც აქამდის იყო. ამ სახლის დაქირავების ხელშეწყობლობა უკვე ხელმოწერილი იქნა სახლის პატრონთა და ფოსტატელეგრაფის ოლქის წარმომადგენელთა მიერ. საფოსტო უწყება წელიწადში 12,000 მანათს იხდის ქირას შენობაში.

როგორც კახეთის საფილოქსერო დასის ინსტრუქტორის მოხუჩებულადან სჩანს, ვახის ავადმყოფობა ბლეკროტი ქიზიყის შედევრ სოფლის მის აღმოჩენილია: მანმარასა, სპირობასა, ასანურსა, ბოდისხეცსა, ფანიანში და თეთი ქ. სიღანდში.

მიწათ მოქმედების და სახელმწიფო მამულების სამინისტროს მიერ გამოგზავნილს 25 დინგელშტატს, რომელშიც ამიერ-კავკასიის აღმოსავლეთი ნაწილი უკვე დათავა ლიერია, აზრად აქვს ეხლა შეუდგეს იმის შესწავლის, თუ რა შედეგად და ნაყოფი მოიტანა წყალთა და მდინარეთა სარგებლობის ახალის კა-

ნონის შემოღებამ ტფილისის და ქუთაისის გუბერნიებში. ამ აზრით ბანი დინგელშტატი წვა ჯერ გორის და შედევრ ხონისა და რიონის საწყაღელ ოლქებში.

სახლურ ოლქის, სოფ. ტუბარდგან სწერენ რეზ. ფურც. ს.ს. ამ რამდენსამე ღღის წინად აქ საზარელი მკვლელობა მოხდა. 20 წლის ყმაწვილმა კაცმა თოფი ესროლა თავისივე მამას გეორგი ჩავრიანს და იქვე მოკლა. მკვლელი შეპირობილია.

პეტერბურგის ბოტანიკურ ბაღის დირექტორი, ბნი ფიშერ ფინვალდგენი ტფილისში წამოსვლა აქაურ ბოტანიკურ ბაღის გასაცნობად.

როგორც ვახ. ს.ს. პეტერბურგის ვეტერინარული ინსტიტუტის დირექტორი, რომელიც კავკასიაში მყოფ სამინისტროს გარდაუწყვეტია ერგებისა და ვახის გუბერნიაში მემლიორაციული კრედიტი იქნას შემოიხვეთი, რადგანაც ხშირად შუამდგომლობენ მთავრობის წინაშე სასოფლო-სამეურნეო საქიროებისათვის სესხი მიეცეთ.

აღნიშნული კრედიტი მხოლოდ ამ ორს გუბერნიის არ უკავია; იგი ერთნაირად საქიროა კავკასიის ყველა გუბერნიისათვისა და, საკვირველია, რატომ იძლევა ერთს რომელიმე მთავანს უპირატესობა?

როგორც ვახ. ს.ს. ნოვ. ობოზ. სწერს, კავკასიის რკინის გზის გამგებობას ქალაქის გამგებობისათვის თხოვნით მიმართა, რომ რკინის გზის საავადმყოფოსათვის ახალი ნაწიერი მიწა დაუთმოს ქალაქში. რკინის გზა ამ მიწაში 24 ათას მანეთს აძლევს. აღნიშნული თხოვნა ქალაქის საბჭოს ერთ-ერთს მახლობელს ხელმძიხვდ მოჰსენდებდა, როდესაც-კი საბჭო მუშაობას დაიწყებს.

როგორც კავკასიის დედათა ინსტიტუტის საბჭო აცხადებს, მისადგება და განმეორებითი ეგზამენები შედევრის რკინიგზისათვის აის აღნიშნული: 1-სექტემბრისათვის დაწინშული განმეორებითი ეგზამენები

იმისი, რომ ასეთი ცდა უნაყოფოდ არ ჩაივლის.

მთელის ცივილიზაციის ისტორია იმას მოგვიჩვენებს, თუ ადამიანმა ამ ქვეყნად როგორ მოახერხა თან-და-თან თავისი დამოუკიდებლობის შექმნა. როგორც პასკალიმ შენიჭიარდა ამბოხს, ადამიანი, თუმცა მძიეტ და სუბიუქტი, მინც მოაზრე ლერწმობა. ადამიანთა შორის სათადარგო მზნებოა გონივრება იმადეა, რომლის ძალა-შეწყვენიოთ უჯუჯა-კანცი-კი თვის ნებაზედ ბუნების ძალთ იმორჩილებენ. კოს-მიკურ, ანუ მსოფლიო პროცესის პირველ-დამაწყობელს ოჯახისა და პირველ კაცობრიულს საზოგადოებაშივე დაიდვა საზღვრები და კანონ-დათებით გასხვადფერდა. განათლების წინსვლის თანაზრად იზრდება ეს. ადამიანის ბუნების საქმეში ჩარევა, ასე რომ ეხლა წესიერად მოწყობილი და უმადესად განვითარებულ ხელოვნება-მეცნიერებამ კივი გარგან ბუნების დასამორჩილებლად ისეთის ძალა-უფლებით აღუქურა, რომ წინადად ჯადოქრთა თვითმამქეის სიმბრადე კერა მნახავდნენ. ამ მზრივ განსაკვირებელი წარმატება ამ ორ

ბოლო საუკუნეში მოხდა, მაგრამ ცხოვრების მოვლენათა ნამდვილი შეფერვა და მათი ადამიანის ნება-ყოფილობაზედ დამორჩილება მხოლოდ ეხლა იწყება. ჩვენ მხოლოდ საზოგადო მოსახრებათა მორგეში ვიკვლევთ ვახს ჯერ ჯერობით. მაგრამ, სანამ ვარსკვლავთ მრიცხველებმა, ფიზიკა და ქიმი თავის განვითარებულ იმ წერტილს მიღწევდნენ, რომელიდანაც ისინი კაცობრიულ საქმეებში ძლიერ-მოსილ ფაქტორებად შეიქნენ, ეს საფუბური განვლეს. ფიზიოლოგია, პსიხოლოგია, ეტყა და პოლიტეკურე ქვენციერებათაც ვახს უნდა გაიარონ და მე სრულიად უგურუნად მიზნაზის ის ექვი, რომ ვითომ ახლო მომავალში პროლიტერატურ საზოგადოებრივ ცხოვრების სფეროში ისეთსავე საკეთილო ცვლილებათ ვერ მოახდენდნენ.

ვარდა ამისა, ჩვენში ჩანერგილი კოსმიკური ბუნება, რომელიც მომეტებულ ნაწილად ჯერჯერობით კიდედ საქირო არის ჩვენის არსებობისათვის, რამდენსამე მილიონ წლების უდევრია და უგურუნება იქნება ვიფიქროთ, რომ რამდენიმე საუკუნე

მე-III-დან მე-II-ში, მე-IV-დან მე-III-ში და მე-V-დან მე-IV-ში გადამსვლელათვის და მისლები ვაგომე-III და მე-IV კლასში ახლად შემსვლელათვის, თუ რომ იმ დრომდის თავისუფალი ადგილები აღმოჩნდებდა; 2 სექტემბრისათვის დანიშნული განმეორებითი ეგზამენები მე-VI დან მე-V-ში და მე-VII-დან მე-VI-ში გადამსვლელათვის და მისლები ეგზამენები მე-V და მე-VI კლასში ახლად შემსვლელათვის. 3 სექტემბრის განმეორებითი ეგზამენები ექნება მოსახზადებულ კლასიდან მე-VII-ში გადამსვლელათვის და ამავე დღეს ექნებათ მისხლები ეგზამენები აღნიშნულ კლასებში ახლად შემსვლელთ.

ამ მოკლე ხანში კავკასიაში სამეურნეო და სახელმწიფო ქიზნებათა მინისტრი უნდა ჩამოვიდეს. როგორც შევითყუე, სამეურნეო სამინისტროს რწმუნებულს კავკასიაში ბან მედედებს დაწვრილებით მოხსენება შეუდგენია იმის შესახებ, თუ შეეფასებოდა, მებარეშემობისა, მატყლის წარმოებისა და სს. სასოფლო-სამეურნეო წარმოების საქმე რამდენადმეა მზია კავკასიაში.

ვახ. ს.ს. კავკასია-ს სიტყვით, ტფილისის ფოსტატელეგრაფის ოლქის უფროსი ბნი მ. კ. ბოგუტკი ვარშაიის ფოსტატელეგრაფის ოლქის უფროსად იქნა დანიშნული. რადგანაც ბოგუტკი მალე უნდა წავიდეს ვარშაიას, ვიდრე ახალს უფროსს დანიშნავენ, იმის თანამდებობას უფროსის თანამშემუე ქიზირი შესარულებს.

ვახ. ს.ს. კავკასია-ს ატყობინებენ, რომ სურამის ნაწილის პოლიციის ბოკაულმა ამ დღებში მოიკრიბა სოფ. ჩონთის მღვდლის ტყემლაძის ერთი მკვლელთავანით.

სვანეთიდან, რომელიც თითქმის მთლად მთიანს ადგილს მდებარეობს და რომლის მცხოვრებთა შორისაც არავითარი სასოფლო-სამეურნეო ცოდნა არ არის გავრცელებული (მთელს სვანეთში ვერც

ერთს ვენახს ვერა მნახავთ, ბოსტანი არ არის, ბოსტანი-კი არავის მოეძებნება) კავკასიის სიმპერატორო სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოების თხოვნა მოჰსვლია მეუფროსს ნორმალურ სასწავლებლის უფროსისაგან, რომ აღნიშნულმა საზოგადოებამ წესის და სკოლაში სწავლა-დათავრებული პეტრე ს. მარგანი თავისი ხარჯით მიიღოს ტფილისის საბაღოს სასწავლებელში. ექვი არ არის, სასწავლებელს რომ დასარულებს, ისევე თავისი საშობლო მხარეს მიუბრუნდება და ეცდება სამეურნეო ცოდნა როგორმე გავრცელებული იქნას მის თანამდებამულთა შორის, ამ ნაირად ასაბუთებს თავის თხოვნას მეუფროსს ნორმალურ სასწავლებლის უფროსი ბნი ს. ნივაიძე.

იმედია, სამეურნეო საზოგადოება შევიწარმებს ამ თხოვნას და არავითარს საშუალებას არ დაშვავებ, რომ სვანეთში, ამ მივიწყებულს, მებარდნის ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო ცოდნის შექმნ შეინათოს.

ს. ს. სოფლის: საქონლის ქირი ღღემის არ მოსაპობლა, ბევრი გღემი მთლად ცალიერხედ დასვა.

სადგ. მესეთა. 19 აგვისტოს, მე 272 ვერსზედ, ვაგონების გაცალკეების დროს კონდუქტორი გედედანიშვილი ვაგონებს შუა ჩავარდა და მარჯვლად ფეხი დაიშავა. დაშავებული მამინვე ტფილისის რკინის გზის საავადმყოფოში გაგზავნეს.

სადგ. ნატანება: 18 აგვისტოს, საღამოს 9 საათსა და 5 წამზედ, მე-56 ვერსზედ, როდესაც მატარებელი № 13 განვლო, ლიანდაგზედ 13 წლის რომანოვ ვაბუა მიმოდ დაშავებული იოვნეს.

ს. საგარეჯო. თავით არ იყო ძმობი ზედ დაუმეტეს წყალი: ეს ანდაზა სწორად ჩვენზედ არის ნათქვამი, ჯერ იყო და პეტე ნაკლები მოვიდა, რის გამოც ზეუე ძალიან ნაკლებად აქეთ და ეხლა კიდევ 15 აგვისტოს ვილაც ბორიუ-

მოამქმნა წაუკიდა ცეცხლი მინდორში თვის ძირებს და იწვის მიეული სამი დღე და პატრონი-კი არავინ უჩანს, ვინც მოახერხა და წავიდა, გადაარჩინა, ვინც ვერ წავიდა, იმათი თივა კი შთანთქა უღმობელად ცეცხლით. ჩვენმა მობხლებლებმა კი უკრიკ არ გაიბერტყეს და თავს არ გამოიღეს, რომ ხალხი წაყევანათ და გადაეჩინათ, თუ შესამღებელი იქნებოდა. ზარალი ძალიან დიდია.

15 აგვისტოს აქაურმა სცენის მოყვარებებმა წარმოადგინეს დ. ერისთავის 5 მოქმედებანი დრამა „სამშობლო“ ქან ვარშაიის, იმედაშვილის და ნახტორიშვილის მონაწილეობითა. საზოგადოდ წარმოდგენამ რიგინად ჩაიარა, ყველანი კარგი იყვნენ თავიანი როლებში, განსაკუთრებით ლ. ვარშაიკიმ ხელოვნურად შესარულა ქეთევანის როლი, რისთვისაც საზოგადოებამ ხანგრძლივის ტაშის ცეხით დააჯილდოვა. საზოგადოება ბლომად დაესწრა.

მთელი შემოსავალი წინთ-საკავის სასარგებლოდ იყო გადაღებულ.

ს. მუსჩანადაგან სწერენ „ცნობას ფურცელს“: 3 აგვისტოს ს. მუსჩანადაგან მომავალს მესწავს ს. მთავარ-ღღემის ქინას საფურის მახლობლად მუსჩან-პატონის მოსამსახურე პაჭკია წამოყენეს, კეტუბთ სეკუქს და 208 მანეთი ფულად, სხათა და ქამარა წართავეს. ამ საქმის გაშია მესხეთის ბოქაულად ჟიჯიკაქმ მსხნეუ გამოძიება მოახდინა და თქმა შეადგინა, მაგრამ დაწმარება არ გამოტუნენ. ესედა გამოძიება წინართქვი ქამარა და სხინაშაქენც გამოტუნენ თავანთს დაწმარულს; ამას დანა გამოძიება სწარმოებს და განაშაქენა შეპერობობას ახანს. ამ საქმეზე დაწმარულად ათამედ კატს მარადგებობთ.

თავ. ბახშიძის მკვლელს ახურარ-ოდასს მოკვლის შესახებ აა, რასს სწერენ თურმე ვახ. „ცნობას ფურცელს“: ვახსავს მამარს მამართლად 26 წელს აწმადე დაწმარება ახურარის მოხუცს მამას, ოჯახსათათ გავამკებს ამ სოფელადგან, თუ შენას შეავას

გამარბ-მირზა

(ისტორიული ამბავი)

(დასასრული *)

XIV

რამდენიმე სომეხი მოდიოდა სპარსეთიდან საქართველოში საბარათოა. ნოს გზით და თან მოჰყავდათ სხვა და სხვა საქონლი და ტყირობილი აქლებები. მგზავრი სომეხები შეხდნენ სპარსეთს მიმავალს მგზავრებს ოთხის აქლებით. ერთს აქლებს ზემოდან გარკული ქონდა მშენიერად მორილოად დავეხვედით იმ გარდაწყვეტილებით, რომ მას ბოლო მოეუწყო. ამ საერთო მისწრაფების დროს ჩვენ შევიძლიან ვიხილმდენელით საერთო რწმენით, საერთო იმედით: „შეიძლება უფსკრულმა მირზა კოფლია, ახსოვნის ღღერთაში, შთავნეტეს, შეიძლება ტალღამ საზენდიერო ნაპირზედ გავვიტანოს...

— ახსოვნისა. ეგ რა სცხონდეს, მე რა დამაკლებდა... საიქიო დიდია, ჩემთვისაც იქნება იქ ადგილი.

— არ იქნება და ვიყიდი. ამბობენ,

*) იხ. „ფიქრა“ № 169.

შეპრობაში არ დაგვეშვებოდეს და დამატებითი კიდევ მოხდეს მისი. ამ დროს ახსრანის ტუქში მისულა ერთი მისი მკურნალი და უთქვამს, მისი-საგან და მისივე. ახსრანად დასინისებულა და სამოწყნარებელია მანდაობა. თუ რა, რე იტყვი, ამ სახელ შექმნილ მეგობარს განსწავლავს უსათუოდ რა-გონად ცოცხალი ამ მეგობარ მძევალ-როს ახსრანი მთავრობას. ხალხა მეგობარს მამულ სოფლის-ოფლი კარგად დაქვეითება ახსრანს და მამ სდარსავად, რომ მისი ცოცხლად შეპრობა უოვლად შეუძლებელია და მოკლავ გარდაქმნება: 16 აგვისტოს ახსრანს ტუქში დასინისება ტუქშია და მისი მისი მკურნალს, რომელიც ერთად მდარჯობდა მისიწარს, გულში თოფით დაუხლდა და მოუფლავსა.

სახალხოლო საზღაფროლო უზრუნველყოფის მიზანი.

18 აგვისტოს, საღამოს 9 საათზედ, სენინარის შენობაში გამოხატობილი მივრე ვახშიმი იყო გამართული მასწავლებელ ქალთა და კეთილშინაობის საზოგადოებას ხარჯით. ვახშიმ დღესურა 80 სული, მათ შორის სენინარის რექტორი არქიმანდრიტი მ. სერაფიმე, საგარეო ქო სამრევლო სკოლათა ზედამხედველი ბანი ნ. გ. ტატიშვილი, სენინარის მასწავლებელი ი. ი. ფირაძე, მე. კარბოლაშვილი და ტუქშია-ოძი. ვახშიმდღე მონაშთულად დასაბუდნენ. წარმოთქმულ იქნა სენინარის რექტორის მიერ სამი სადღევრელო, პირველად მათის იმპერატორების უდიდებულთაგანის ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძის, მეორედ უწყბედისის სიხონის და მესამე საქართველოს მესარხის ვლადიმირისა.

შემდეგ გრძობითი სახეე სიტყვა წარმოთქვა არქიმანდრიტი მ. სერაფიმე, რომელშიც აღინიშნა მასწავლებლობის სიძველე. „მასწავლებლობა ასპარეზობა, სიტყვა მან, მოკულია ცკოთი, ამ საქმისათვის დიდი ყურადღება და ხასიათის სიმტკიცეა საჭირო, მით უმეტეს, რომ ცხოვრებაში ზნობად გიღლოს მაგიერ, კიკევა მოკულით. სწორედ თქვე-

ნებრივ პასუხის-მგებელი თანამდებობა მაქვს დღეს მეც, მაგრამ გულს ნულ ვიტყვით, ვიზრებოთ, თუ ხალხი ვერ დააფხვან, დღერთი მიზნი და-გახსნალებს. კირი და პირობი გავიადილდებმა, თუ სერთო უღელ-ლო შეგებებით ყველანი. იმედი მაქვს, ჩვენი ერთმანეთის გაცნობა და თქვენი ერთმანეთთან დაახლოება შესაფერის ნაყოფს მოიტანსა“. ვახშიმი დამთავრდა თერთმეტი 15 წუთზედ.

19 აგვისტოს დღისათვის მიხედვით მასწავლებელნი ქალნი და კაცი რექტორის და ტატიშვილის მეთაურობით გაემართნენ საქართველოს მესარხის ვლადიმირის სადგომში, რათა მიღობა ვადებდნათ იმ დღის დავალებისათვის, რომელიც გაუწია სამრევლო სკოლად მათმა ყოვლად უსამღებლოებამს. მასწავლებელნი მიწვეულ იყვნენ საპატია ოთახში, სადაც მათი ყოვლად უსამღებლოებობა აღერისიანდ ესაუბრებოდა მასწავლებელნი, შემდეგ დასაწყობა თითოეული თავისის ქაღალდებითი: „Всехъ на семь словъ Спасителя со креста“. ტატიშვილი საზღაფროელი სიტყვა უქდენა მათ ყოვლად უსამღებლოებობაში, რომ გამოცქეპარისა ვლადიმერად ვლადიმერად ვლადიმერად ვუშინდელს წერილიში შევნიშნეთ ქართულს ენას გერმანიის ყურადღება არა ჰქონდა მიქეთვლითა“. მიხედვით, როგორც დაგერმანურს, უღობობა ყოვლია. ჩვენც ვსწულებართ, რომ ასე მოხდა, მაგრამ მიზნი ჩვენი განზრახვა გვაქვს, უფრო საგებობა და საბუთიანად განვიხილოთ ქართულის ენის უპირატესობა ბეჭდვით და დაგერმანოთ ყველა მასწავლებელსა“. თუ ასე მიზნი იქნება, მოხარული ვიქნებით.

— შერილი

დაბატ სოფელი

(მაჭვირელი ამბები)

ს. მ. ნოსირი, (სენჯას მზრდა), 26 აგვისო. ამ ორას გვირას წინედ აქ ჩამოვიდა ინქეპრა, რომელიც თ-

თორემ სულ ყველას ყელებს დაგკროთი.

— მოვიწერ, მაგრამ გვირამ წვიკითხვა; აგვისო რა სწერია? უთხრა ოპანენმა.

— წიკითხე...

ჩვენ ქვემოთ ამის ხელის მომწერიანი ვთხოვთ დიდებულს შაჰს, ირანის მმართველს, რათა ქართლის მეფედ დაადგინოს ძე განსვენებულის ბაგრატ-მირზას სიმონი, რომლის გარეშე ჩვენ მეფედ არაინდგურს. უკეთეს ეს ჩვენი თხოვნა აგვისო რადღება, ვიქნებით ერთგული ყველა შაჰის ტახტისა! ეს ეწერა ქალღმერთი.

მეტროპოლიტე ნაყო, აიღებს სიმბეჭამ და ხელი მოაწერს... წამოვიდნენ ტელიოსისკენ და თან გზაზედ პლაპარაკი აღძრეს.

— თუ სიმონი გახდა ქართლის მეფედ, მე შენ გეტყვი, ალექსანდრე მაკედონელი გამოვა! ქართველი მეფეები ხელა შაჰის ბურთებად გდღეკენენ... ხან აქეთ გაავარდნენ შაჰი და ხან იქით! სიტყვა დიდვად ოპანენმა.

რომ მიხილვდნენ მგზავნი მ-

ვის მოსამსახურებთოთ დახანჯავს აქურ მისოვრებ ახსრან აქ. გამსახრ-დახასი. აქვენი მტერნი ჩვენ რომ გვაწვევს ამ ინქეპრის მისურენი. მაიანსაზრებო გუჯ-კოინი (თავად-ახსრან) ბას-გა ჯერ კერაფერს კერ უხადენ, და, თუ აქვს თაქა, ან შუას გასსუთი, ჭსურთ მასწავლებელს, მაგრამ თან, რასაც, რასაც ვეძებოდა, ვაპრობი არ იმასში, მაგრამ არც-ცა კითხობა კერ მატრონს და ასე მაქვთ მესერი, სწორად ყანსა სამანდს და აგრეთვე უხადენ შიგ საზღაფრო ცხსენს. ასევე ამ გვირას და ქვერდობასაც მივუქვს სული. ამ დღეებში გავსწავლავ ერთი გლეხ კაცის ოჯახისა: ახსრანის მასწავლებელი გლეხის ოჯახში და სასწავლო არაის უნასეთ, რადგანაც მასწავლებელი ყოფიდა და დღევანდელი აქვე წესის პირის ისინდენ თურმე. მუსულმანსა და ბატონობით ერთი ერთი, რომელიცავე ამოუღობა ქალის სამეფო, სეფურები, ღვაჭები და სხვა და სხვა საქალო ნივთები, შემდეგ ერთი ჭაბუკი დაუჭერიათ და გაბრუნებულს უკან. რომელიც უხადეს კადალიანდ, დახსნას ასეთი ქალს, გამკლავება უკან, რადგანაც მოუწავს მომარაგას ჭაბუკისათვის თაბა, და უთქვამს: „ამაძირებულ ჭაბუკი“, მაგრამ ამით ურადგებდა არ მიქნებოდა. შემდეგ უკან სხვა ნივთები დაუხსნავს, მაგრამ რას იზამდა, კაცი არავინ ყოფიდა.

საღამოზედ გაქურდული გლეხი მასწავლავს ინქეპრის და უთხოვია, თქვენმა მასწავლებელმა ნივთები დამაბრუნოსო. მაგრამ ამოად ჩაუვლია მის თხოვნას, ამით უთქვამს: „ჩვენ არაფერი არ მოგვაპარავს და რა დავაბრუნოთა“. სავთრედა, დღემთხანა, რატომ ინქეპრა არ ურადგებდა თაქის მოსამსახურებს ასეთს თარეშობას.

საფ. ნოსირის ბარგულ წმ. გიორგას გლეხისა მრევლად მართო თხოვრება და გლეხობით დახლოების ჭანტუ-რასი, რომ გლეხისათვის მთავრად დღევანდელი გამოცდევით და ამის ადგილას ახალად ენებ დახმარეთა. 8 აგვისოს სხსენებულს გლეხისათვის მომარაგება და დიდობა და იქვე დასწავლავს მისოვრებში. წინაშე შექმნიდა მოღვაწეობა. დიდის არუფლობის შემდეგ დაადგინეს განაჩენა და 192 კომპლერთი სხად ამოაჩინა ახალ მთავად შარ.

რადღას, ახლა იქ დახვდით შეიარაღებულნი კაცები და ხელი მოაწერინეს ძალით შენდეს ქალღმერთი: „დიდებულს შაჰს ქვემოთ ხელის მომწერიანი ვთხოვთ უნდობლად და გვიბრუნოს მეფედ დღეს იმერეთში მყოფი თემურლანგ, უკეთეს მსურს ირანის ტახტის ერთგული ვიყვიეთ. მოაწერეს ხელი და წამოვიდნენ.

— მე ქართველი ხის ვერა გვიგერავ, სიტყვა ოპანენმა: დამხალივით არეულია იმით საქმე. საქართველოში წყალია აღმთვრელი და ამ წყალს ვერა დასწვრდას-რა.

მომინდა და სომხების ტელიოსის ვერ მაღწიეს. სოფელს წყალსურს დალივდნენ მღვდელს თეოდორესთან. ვიდრე ვახშიმ დადებოდნენ, მღვდელმა ჩამოაღო ბაგრატ-მირზის ლაპარაკი. მღვდელმა ილაპარაკეს ამ საყოფად გვირამ და მის ხასიათზედ. ბოლოს მღვდელმა წაუკითხა იმით და მეორედ დღეს ეკლესიაში თავისი მრევლის მღვდელ-მთავრის დანილის მონაწილე ბაგრატ-მირზას სიკვდილის შეხატება:

გავიგებდით მიკვალბის მევის ბა

კერზას, ხოლო ოთხ ახსრანს, კველასის მღვდელს და მედვიანის უნდათ იხვე ეს მჭელი მთავრად უფლებას. კერზასის სახელზედ განაჩენა გადსწავს 36 ზღაფროების დასამტკიცებლად. მოუთმნდად ვლადენ ამის და მტკიცებას, მაგრამ ამხელა გაუფრთხილ. ამის წინად მოვიად ვაპრობი, რომ იქნებ მიერ შედგენილი განაჩენა უფრთხილად დასტოვეს და მთავრად იხვე უფლებას დაამტკიცესო. ამ ამბავს დიდად ადგელა გლეხებს და 110 კომპლს, რომლის ორავი სქესის რიცხვი ადამებია 500 სულს, გადასწავლავს, ამ მივადენ გლეხებს, ვიდრე უფლებას იქნება მან. თუად და მართლად ვაპრობი ოთხი, რაც გლეხისათვის არ მისულა კერაში ამ 110 გლეხის ოჯახობადგან. საწინაო მათგან ვაპრობი ვაპრობად და სწავლავს, თორემ თქვენს მტერს, რომ დიდად გაჭირვებულნი არაინ ეს გლეხები.

ელიანი

რუსეთი

განზრახულია, მომავლის შემოდგომად შინაგან საქმეთა სამინისტროში განხილულ იქნება ნორმალური წესდება იმ საზოგადოებათა, რომელნიც შვედების აღზრდისათვის ჰზრუნევენ, ვიდრე ისინი სასწავლებელნი შევიდოდნენ.

— სულ მოკლე ხნის განმავლობაში ნამდვილის ყურანის მაგირად პასტერის მიერ მომზადებულ ყურანის წყენს ხმარებას შემოიღებენ ავადყოფილ სახარებად. ასეთის წყენის მოსამზადებლად ერთს მისი კოლეგს ამხანაგობას უკვე აული ნებართვა.

— ამ მიზნად წელს ტობოლსკის ოლქის სამარის სოფლის საზოგადოების ერთს სოფელში დაარსებულ იქნება მთელს იმერეთში პირველი სკოლა-სახელოსნო, სადაც სწავლავს თევზის ხელს შესწავლავს.

— როგორც სახელმწიფო ბანკის ვარშავის კანტორის რევიზიამ აღმო-

აინა, სკვა-და-სკვა შენახველს კასტში სულ 26,000 მან. ყოფილა დახარჯული და შეწყლილი.

— იავშევცევის დელთა საკომერციო ურების ურის-მდებლ ქალთათვის სახელმძღვანელო წესდება ფინანსთა მინისტრის უკვე დაუმტკიცებია.

— როგორც ინგლისელ სტატისტიკოსთა ოფიციალურ ცნობებზედ-ნა ხანს, რუსეთი ყოველწოდ 400 მილიონს ლიტრა ლუღს მზარობს თურმე. საფრანგეთი—840 მილიონს ლიტრა ლუღს, ბელგია—1,050 მილიონს ლიტრას, ესტონი უნგრეთი—1,350 მილიონ ლიტრას. „შვედეთელი“ მჭატები 8,200 მილიონ ლიტრას მზარობს წლიურად.

— ექიმთა საერთა შრომის მე-111 კრებაზედ, რომელიც მოსკოვში მოხდა ცხელ ხანს, ერთი ფრიად საყურადღებო საგანი ვარდისწილად, სახელდობარ ქულების წინააღმდეგ ექიმთა ბ. პროფესორმა კონსენმა თავისი მისხტებაში ის შარი გამოთქვა, რომ ქულების მორჩენა არავითარის წამოვად არ შეიძლება. პროფესორი კონსენი ექიმის კონსტრუქციული სრულიად უარს უთქვამს. პროფესორმა სიტყვა, მეცემილია ტუბერკულინი, მაგრამ ავადყოფილისთვის შედეგითა არასოდეს არ შეინიშნავს; ის-კი ზნობად მოხდებოდა, რომ ავადყოფილს უფარესობა დასტოვებოდა. ერთად-ერთი საშუალება ამ სენის წინააღმდეგ, რომელიც მცხოვრებთა მეშველეს მესრს ავლეს, კარგი მავა და საფრანგეთად ამ შობით გამართული სადგურები და სამკურნალოებია. მთელს ევროპაში სახელგანთქმულნი—სენატორი დღევანდის ახლად აზრისანი ვარდენ. რუსეთის ექიმებმა კერნებმა და ივენიმაც იგივე შარი გამოთქვეს. ივენიმა სიტყვა დასაბუდა, მოსკოვი უარს არ იტყვის, რომ დღევანდელ კრების სახარებად სამადვიანო სანატორია გამართული ქულებათვისო. აღნიშნული გარდაწყვეტილება ექიმთა საერთა-შრომის კრების ერთ უდიდეს საქმედ უნდა ჩითვალოს.

ად შესანიშნავ მოვლენად მიმანია. ლევათამ ამით ვაგანს, რომ გვირის იესოს სდგენს მაქაღლიანთა ნახევარ-მეზარეს, სახარება-ყორანსა. ბაგრატი-მირზას სიკვდილი და ამ სიკვდილის წინ მიხს გულ-წრველი სინანული მეფამ უნდა ასსოდეს ყოველს ქართველსა.

— მამო, ლევა რაღას იქნეს?

— ჰკითხა ოპანენმა.

— გიორგი ამილახვარს მიჰყვება მყელედ. სიმონის მოსაშველებლად შაჰის ბრძანებით, ყორი ხანის გვირამ და იმას უტყვევლად გაამეფებენ. გიორგი სააქამ სიკვდილს სარსების განდევნას საქართველო-დან. თემურლანგ ოსმალეთს აძლევს მხარს და ევერდობა ხონთაქის, ქართლ-კახეთის ტახტი დამიბრუნეთა.

— რომელს ერთს დავუჯეროთ?

— არ ვიცი. დღერთა ძლიერად, შენ და მყარ საქართველოში შევიდობა და მყურდობა, მოსკე ამოხებანი, ომი, სისხლი, შიშა და ძრწოლა. გვეყო აძენი ტანჯვა, აძენი წველები! სიტყვა სასოებით მოძღვრება.

— ამინ, ამინ, დაიბახეს ყველამ.

